

การศึกษาการปลูกพืชแซมยางพารา

ไพศาล เหล่าสุวรรณ อิมรอนेम ชีคำ
ปิติ ศรีปานะ อดิยา ศิริสงคราม
และอัททล ทองสมศรี

คำนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดชนิดหนึ่งของประเทศไทย มีการปลูกกันแพร่หลายใน 14 จังหวัดในภาคใต้ และ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งที่ปลูกทั้งสิ้น ประมาณ 10 ล้านไร่ (ศูนย์สถิติการเกษตร, 2526)

การปลูกยางในภาคใต้มี ส่วนมากกระทำในพื้นที่ดอน มีความอุดมสมบูรณ์สูง ซึ่งเหมาะสมต่อการปลูกพืชไร่หรือไม้ผลอื่น ๆ ด้วย ประมาณกันว่า การปลูกยางพารารอบคลุมเนื้อที่ ราว ร้อยละ 50 ของพื้นที่เหมาะสมต่อการเกษตรของภาคใต้ (ไพศาล เหล่าสุวรรณ, 2523) อย่างไรก็ตาม การที่ปลูกในประเทศไทยส่วนมากเป็นยางพันธุ์เก่าหรือเป็นสวนยางที่มีอายุมาก ยางเหล่านี้ให้ผลผลิตเพียง 50-60 ก.ก./ไร่/ปี เท่านั้น (สมิท สโมสร, 2523) ในปัจจุบันได้มีการเร่งรีบให้มีการปลูกแทนยางพันธุ์ด้วยยางพันธุ์ใหม่ ซึ่งให้ผลผลิตสูงประมาณ 300 ก.ก./ไร่/ปี อัตราการปลูกแทนในขณะนี้อยู่ประมาณ 300,000 ไร่/ปี (FAO, 1973)

เนื่องจากสวนยางในประเทศไทยส่วนมากเป็นสวนขนาดเล็ก ซึ่งมีพื้นที่น้อยกว่า 50 ไร่ ดังนั้นเกษตรกรปลูกแทนมักมีปัญหาลงทุนในการหารายได้ชดเชยรายได้จากการกรีดยาง นับตั้งแต่การเริ่มปลูกแทนจนถึงเริ่มกรีดยาง วิธีการแก้ปัญหาของเกษตรกรเหล่านี้วิธีหนึ่งคือ การหารายได้จากการปลูกพืชแซมอื่นต่าง ๆ ในระหว่างแถวยางพารา ในขณะที่ยางยังมีขนาดเล็ก

การปลูกพืชต่าง ๆ แซมระหว่างแถวยางพารา ได้มีการปฏิบัติกันมาในแหล่งปลูกยางของประเทศไทยมานานแล้ว เมื่อเกษตรกรหักล้างดวงพวงหรือโค่นต้นยางเก่าเพื่อที่จะปลูกยางพารากสิกรก็มักปลูกข้าวไร่ไปพร้อมกับยางพาราในปีแรก ในปี พ.ศ. 2513, Garot ที่ปรึกษาเกษตร จากองค์การอาหารและเกษตร องค์การสหประชาชาติ (เอฟเอโอ) ได้รายงานจากผลการของการสำรวจว่า กสิกรโดยทั่วไปไม่มีการปลูกพืชแซมกันอยู่อย่างแพร่หลายอยู่แล้ว (Garot, 1970) ต่อมาในปี 2517 ก็ได้มีการให้รายละเอียดชนิดของพืชที่ปลูก วิธีการปลูก สภาพทางเศรษฐกิจ และอื่น ๆ ในสวนสงเคราะห์ จำนวน 490 สวน พบว่า พืชที่นิยมปลูกกันแพร่หลายได้แก่ ข้าวไร่ สับปะรด กัญชง ข้าวโพก ถั่วลิสง มันเทศ และยาสูบ กสิกรส่วนมากจะปลูกพืชแซมชนิดล้มลุกในปีแรกเท่านั้น มีเป็นส่วนน้อยที่จะปลูกในปีที่สองและสาม (สุวรรณ พิทยกุล และเน้นทิกา จิระนคร, 2517) ในปี 2517, Templeton ได้แนะนำชนิดของพืชที่ควรปลูกแซมระหว่างแถวยางพารา ซึ่งมีหลายชนิด ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวโพกหวาน ข้าวโพกเหนียว ถั่วลิสง แดงโม ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง มันเทศ

กล้วย หานตะวัน และละหุ่งพันธุ์ต้นเดี่ยว และแนะนำต่อไปว่าการปลูกพืชแซม อาจทำติดต่อกันได้ 3-4 ปี (Templeton, 1974a) ขณะเดียวกันนั้นทางศูนย์วิจัยการยางก็ได้ทำการศึกษาถึงสมรรถนะของพืชแซมชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพกข้าวเหนียว และข้าวโพกหวาน (ประวิทย์ วงศ์สุคนธ์ และ Templeton, 2517), มันต์ (Templeton, 1974b), ถั่วเหลือง (ประวิทย์ วงศ์สุคนธ์ และ อนันต์ คงทน, 2517), ข้าวโพก ข้าวฟ่าง ถั่วเขียว และหานตะวัน (ประวิทย์ วงศ์สุคนธ์ และ คณะ, 2517) และพักทอง (วิวัฒน์ เจริญสืบกุล และบุญเวช คันชนวัฒนา, 2525) การทดลองเหล่านี้ให้ข้อสรุปได้เหมือน ๆ กันว่า การปลูกพืชแซมสามารถเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร อย่างไรก็ตามก็ศึกษาการต้องเพิ่มความเอาใจใส่ในเรื่องการปราบวัชพืช และต้องมีการใส่ปุ๋ยในระดับปานกลาง โดยสรุปแล้วข้าวไร่ นั้นว่าเป็นพืชแซมยางพาราที่สำคัญ เกษตรกรมักปลูกไว้เพื่อการบริโภคมากกว่าเพื่อการจำหน่ายในปี พ.ศ. 2523 ได้มีการประกาศพันธุ์ข้าวไร่ที่เหมาะสมต่อการปลูกแซมในระหว่างแถวยางพารา อันได้แก่พันธุ์ดอกพะยอมและพันธุ์ภูเมืองหลวง (กองการยางและกองการข้าว, 2523)

การปลูกพืชแซมอาจจะก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียแก่ยางพารา คือ การทำให้ยางพารามีการเจริญเติบโตเร็วขึ้น หรือลดลงจากปกติเมื่อไม่ปลูกพืชแซม รายงานจากสถาบันวิจัยยางมาเลเซียกล่าวว่า การปลูกกล้วยแซมยางพารา ไม่ทำให้ยางซึ่งมีการเจริญเติบโตค่อนข้างโต (RRIM, 1972) ในปี 2518 มีรายงานการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของต้นยางและการปลูกพืชแซม ซึ่งปลูกเป็นระบบหมุนเวียน เป็นเวลา 3 ปี ระบบหมุนเวียนมีแบบ พืชตระกูลถั่วล้วน พืชตระกูลถั่วกับข้าวไร่ พืชตระกูลถั่วและพืชไร่อื่น ๆ และพืชไร่อื่น ๆ กับข้าวไร่ โดยใช้แปลงพืชคลุมและแปลงพืชพืชธรรมชาติเป็นแปลงเปรียบเทียบ ผลการทดลองแสดงว่า การปลูกพืชแซมเหล่านี้ ไม่ได้ลดการเจริญเติบโตของยาง และพืชแซมบางระบบทำให้ยางเจริญเติบโตดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบที่มีพืชตระกูลถั่วหมุนเวียนด้วย (ประวิทย์ วงศ์สุคนธ์ และคณะ, 2518) การทดลองในอินเดียโดยการปลูกมันสำปะหลัง กล้วย ข้าวไร่ ถั่วเขียว และถั่วพืชคลุมแซมระหว่างแถวยางพารา เมื่อวัดเส้นรอบวงของต้นยาง 17 เดือน หลังการปลูกแซม พบว่า แปลงปลูกกล้วยทำให้ยางเจริญเติบโตดีกว่า ปลูกมันสำปะหลัง และพืชคลุม (Mathew และคณะ, 1978)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาถึง ความเป็นไปได้ของการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ แซมระหว่างแถวยางพารา โดยศึกษาถึงผลผลิตของพืชชนิดต่าง ๆ ที่ปลูกระหว่างแถวยางพาราเมื่ออายุมีอายุต่าง ๆ กัน และศึกษาถึงผลของการปลูกพืชแซมที่มีต่อการเจริญเติบโตของยาง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แยกออกเป็น 2 ชุด ชุดแรกกระทำสถานีวิจัยของคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ณ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา และในแปลงยางของเกษตรกร ตำบลทุ่งคำเสา อำเภอนาคูใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า การทดลองที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ดังนั้นการรายงานผลจะแยกออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการทดลองในสถานีวิจัย ตอนที่ 2 เป็นการทดลองในแปลงเกษตรกร ดังต่อไปนี้